

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

เทศบาลตำบลพลวง
อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

คำนำ

ปราชญ์ชาวบ้าน หรือนักคิดท้องถิ่น หรือครูภูมิปัญญาไทยแล้วแต่จะเรียกกัน จะมีมากมายในหลายด้านแล้วแต่งานที่ท่านปฏิบัติจนบังเกิดผล ไม่ว่าจะเรียกอะไรก็ตามคุณสมบัติของผู้ที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านคือ

๑. คนเหล่านี้มีธรรมะอยู่ในใจทุกท่าน เป็นธรรมะของความรัก ความเมตตา ความอยากช่วยคนเป็นธรรมะโดยการปฏิบัติ

๒. คนเหล่านี้คิดทำสรุปบทเรียน แล้วนำมาเป็นความรู้ให้คนเห็นได้อย่างชัดเจน มีทั้งวิชาการและภาคปฏิบัติให้เห็น

๓. คนเหล่านี้มีความรัก ความเป็นปราชญ์ไม่ได้อยู่ที่ความฉลาดของปัญญาที่เกิดจากการกระทำแต่เกิดจากความรักที่มีธรรมะเป็นแรงบันดาลใจให้แบ่งปันแก่ผู้อื่น

๔. คนเหล่านี้เป็นร่มโพธิ์ ร่มไทร การแผ่ภูมิปัญญาที่เกิดจากการทำจริงด้วยความรักแผ่นดินที่มีลูกหลาน มีป่า มีชุมชน มีเมือง

ดังนั้น สรุปได้ว่าปราชญ์ชาวบ้านนั้นเป็นผู้ที่มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ มีความคิดเข้าระบบขอค้นหาความจริง ช่างสังเกตและนาสิ่งที่พบเห็นมาเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง สามารถสรุปเป็นบทเรียนได้ ดังเช่นปราชญ์ชาวบ้านด้านการเกษตร ซึ่งมีอยู่ทั่วไปในทุกภาคของประเทศ

ทั้งนี้ กองการศึกษา เทศบาลตำบลพลวง ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้ที่ทำคุณประโยชน์เสียสละ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อคนในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลเขาชะเมา จึงได้จัดทำทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ขึ้นเพื่อยกย่องและเผยแพร่ให้ชนรุ่นหลังได้ถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตต่อไป

กองการศึกษา
เทศบาลตำบลพลวง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านเกษตรกรรม

ชื่อ - สกุล นายวันชัย อิงขจร

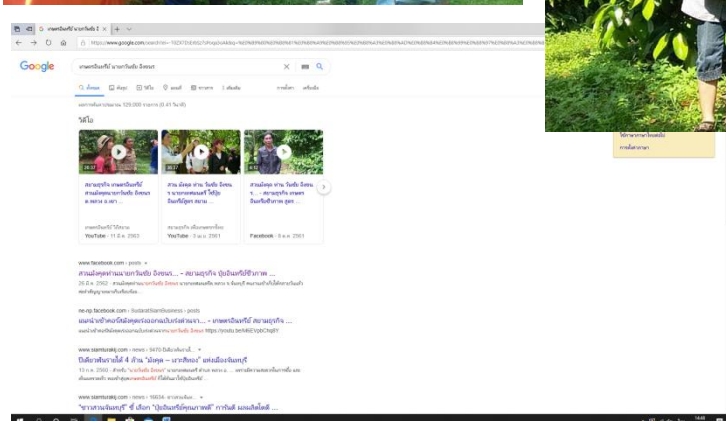
อายุ ๖๐ ปี

อยู่บ้านเลขที่ ๗ หมู่ที่ ๕ ตำบลพลวง อำเภอบางขัน จังหวัดพัทลุง

ลักษณะภูมิปัญญา

มีความเชี่ยวชาญด้านเกษตรอินทรีย์

เกษตรอินทรีย์ คือ การทำการเกษตรด้วยหลักธรรมชาติ บนพื้นที่การเกษตรที่ไม่มีสารพิษตกค้างและหลีกเลี่ยงจากการปนเปื้อนของสารเคมีทางดิน ทางน้ำ และทางอากาศเพื่อส่งเสริมความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้กลับคืนสู่สมดุลธรรมชาติโดยไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์หรือสิ่งที่ได้มาจากการตัดต่อพันธุกรรม ใช้ปัจจัยการผลิตที่มีแผนการจัดการอย่างเป็นระบบในการผลิตภายใต้มาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้ได้ผลผลิตสูงอุดมด้วยคุณค่าทางอาหารและปลอดภัยโดยมีต้นทุนการผลิตต่ำเพื่อคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจพอเพียง แก่มวลมนุษยชาติ และสรรพชีวิต

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านหัตถกรรม

ชื่อ - สกุล นางสาวสมบูรณ์ ขาวสบาย

อยู่บ้านเลขที่ ๒๐/๒ หมู่ที่ ๔ ตำบลพลวง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

ลักษณะภูมิปัญญา

มีความเชี่ยวชาญด้านหัตถกรรม (เครื่องจักรสานจากวัสดุธรรมชาติ)

เนื่องจากในอดีตชาวบ้านพลวง หมู่ที่ ๔ ตำบลพลวง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ได้มีการจัดทำเครื่องจักรสานจากวัสดุธรรมชาติ ภายในหมู่บ้าน ขึ้นมาใช้เอง โดยใช้วัสดุธรรมชาติจากต้นไผ่ ต้นกล้วย ต้นชก หวายโป่ง หวายปอก หรือวัสดุอื่นๆ ที่สามารถใช้ทดแทนกันได้ ซึ่งได้ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นสืบต่อกันมาเรื่อยๆ จากการบอกกล่าวจากสมาชิกที่ทำการจักรสานนี้ ซึ่งในอดีตจะทำเพื่อแลกข้าว ใช้นเป็นอุปกรณ์ประกอบอาชีพ เช่น นำไปซ่อมกุ้ง หอย ปู ปลา ตามแม่น้ำลำคลองและในปัจจุบันนี้ ได้มีการรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน เพื่อให้ลูกหลานได้รู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในอดีตที่เริ่มจางหายไปจากท้องถิ่นและเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และสืบทอดกันต่อไป

วัสดุจากธรรมชาติ

ต้นหวาย

ต้นไผ่

ต้นกล้วย

ต้นชก

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านภาษาและวรรณกรรม (ภาษาของ)

ชื่อ - สกุล นายวิชา วงษ์สารสิน

อยู่บ้านเลขที่ ๒๖ หมู่ที่ ๕ ตำบลพลวง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

โทรศัพท์ ๐๘๗-๐๕๔๔๒๑๘

ลักษณะภูมิปัญญา

มีความเชี่ยวชาญด้านภาษา (ภาษาของ)

ภาษาถิ่นจันทบุรี

ภาษาที่ชาวจันทบุรีใช้พูดกันเป็นภาษาไทยที่ใช้พูดในภาคกลางทั่วๆ ไป แต่สำเนียงและหางเสียง ผิดเพี้ยนกันไป เป็นสำเนียงของชาวจันทบุรีโดยเฉพาะ นอกจากนั้นสำเนียงในแต่ละท้องถิ่นยังผิดเพี้ยนกันไปอีก มากน้อยต่างกัน ภาษาของชาวของพูดภาษาของตนเอง ไม่มีภาษาเขียนไม่มีการจดบันทึกทางประวัติศาสตร์ จังหวัดจันทบุรีมีชาวของอาศัยอยู่มากกว่าจังหวัดอื่น ส่วนมากอยู่ในอำเภอโป่งน้ำร้อนและอำเภอมะขาม

ภาษาของ

เป็นภาษาในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก สาขามอญ-เขมร สาขาย่อยเปี้ยริก ใกล้เคียงกับภาษาสมราย ใช้พูดในหมู่ชาวของโน ระยอง จันทบุรี และตราด มีผู้พูดทั้งหมด ๕,๕๐๐ คน ในกัมพูชามี ๕,๐๐๐ คน ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาระหว่างจังหวัดจันทบุรีของไทยกับจังหวัดโพธิสัตว์ของกัมพูชา ในไทยมี ๕๐๐ คน ในจังหวัดจันทบุรีและตราด ชื่อสถานที่ใน ๓ จังหวัดนี้หลายแห่งมาจากภาษาของ เช่น ระยอง มาจากภาษาของ "ร่ายอง" แปลว่าประตู ภาษาของต่างพื้นที่กันมีความแตกต่างกันบ้าง แต่สำหรับชาวของแล้ว ถือว่ายังพอสื่อสารกันได้

ตัวอักษร

เดิมทีภาษาของไม่มีตัวอักษรสำหรับเขียน เนื่องจากเป็นภาษาที่ใช้พูดเท่านั้น แต่ในภายหลังก็มีการกำหนดให้ใช้อักษรไทยบางตัวเขียนภาษาของ ซึ่งกำหนดโดยนักวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดล แล้วสะกดตามอักขรวิธีของภาษาไทย (การอ่านตามที่เขียนอาจไม่ถูกสำเนียงตามต้นฉบับ อย่ายึดถือเป็นแหล่งอ้างอิงจนกว่าจะได้ยินสำเนียงจากเจ้าของภาษา)

พยัญชนะ

- พยัญชนะต้นใช้อักษรไทยดังนี้: ก ค ง จ ช ฌ ด ต ท น บ ป พ ฟ ม ย ร ล ว อ ฮ
- พยัญชนะสะกดใช้อักษรไทยดังนี้: -ก -ง -จ -ญ -ด -น -บ -ม -ย -ว -ฮ

ตัวอย่างศัพท์ภาษาของ

- สำเนียง ต.พลวง จ.จันทบุรี ตัวอย่างคำศัพท์ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างภาษาของสำเนียง ต.พลวง

จ.จันทบุรี

- โตด แปลว่า หัว
- กะล่าง แปลว่า หู
- จีม แปลว่า คน, มนุษย์
- อุน แปลว่า พ่อ
- เม่อ แปลว่า แม่
- เจวนี่ แปลว่า ไปไหน
- อินต๋องท้อแซ แปลว่า ที่บ้านทำอะไร

- สำเนียง ต.ตะเคียนทอง จ.จันทบุรี

- กะปาว คือ ควาย
- แหลก คือ ไก่
- ตา คือ เป็ด
- แซ คือ นา
- ยาง คือ เต่า
- ปรีง คือ น้ำมันเชื้อเพลิง
- ปืด คือ น้ำมันประกอบอาหาร
- ตัก คือ ใหญ่
- ตักโป คือ ใหญ่โต
- แจง คือ แหวน
- ซึม คือ คน
- อุน คือ พ่อ
- แม่ คือ แม่
- เคน คือ ลูก
- เคนมลอ คือ ลูกชาย(วัยรุ่น)
- เคนแหล้ง คือ ลูกสาว(วัยรุ่น)
- เคนซา คือ ลูกสะใภ้
- เคนฮาย คือ ลูกเขย
- ลิง คือ พี่
- โบท คือ น้อง
- ดุง คือ มะพร้าว, บ่อน้ำ
- หน้อง คือ ภูเขา
- ฟรี คือ ป่า
- มู้จ คือ ผี
- ซู้จ คือ มด
- ซี คือ งู
- ซอ คือ หมา
- ซึม คือ นก
- หซึก คือ หมู
- วา คือ ลิง
- จั้ง คือ สีดำ
- เก่ง คือ สีแดง
- โพร่ง คือ สีขาว
- ต้อง คือ กลัว
- อิน คือ กู ฉั่น ผม บุรุษที่ ๑ ปัจจุบันมักใช้ว่า ชัน แทน เพราะสุภาพกว่าคำนี้ใช้แทนตัวผู้มีอายุน้อยกว่าพูดกับผู้ใหญ่
- ญั่ง คือ เรา เป็นเอกพจน์ บุรุษที่ ๑

- แสง คือ เรา เป็นพหูพจน์ บุรุษที่ ๑
- ผู้ คือ เธอ คุณ บุรุษที่ ๒
- ตัก คือ เขาคณัน บุรุษที่ ๓
- ไฟ คือ มัน บุรุษที่ ๓
- กระป๋อง คือ อะไร
- หอบ คือ กิน รับประทาน (ใช้สำหรับข้าวเจ้าที่หุงสุกแล้วแบบข้าวสวยเท่านั้น)
- ซา คือ กิน ต้ม ทุกอย่างนอกเหนือจากข้าวเจ้าที่หุงสุกแล้วแบบข้าวสวย
- ยา คือ แฉ่งป่อง
- นาย คือ ช้าง
- ยานาย คือ แฉ่งป่องช้าง ตัวอย่างประโยค ชนท่อนยานายทูต ฉันทุกแฉ่งป่องช้างต้อย
- โหด คือ ตาย
- หมะโหด คือ ฆ่า
- หมะฮาม คือ เลือด
- หมะ คือ ฝน
- หม่า คือ เข้ม
- ฮาย คือ ข้าวเปลือก
- ฮายฮมีบ คือ ข้าวเหนียวเปลือก
- โค คือ ข้าวสาร
- โคฮมีบ คือ ข้าวเหนียวที่เป็นข้าวสาร
- ปล้อง คือ ข้าวหุงสุก
- ปล้องฮมีบ คือ ข้าวเหนียวหุงสุก
- เค็ด คือ เจ็บ, ป่วย
- ซับ คือ จับ
- ซับเค็ด คือ จับไข้, เป็นไข้
- กา คือ ปาก
- กอก คือ คอ
- ชุ่ย คือ ก้น
- ตูด คือ จมูก, จูด (ไฟ)
- ล่าง คือ หู, ทRAY
- โม่ย คือ ๑ ใช้เมื่อนับ
- โม่ะ คือ ๑ ใช้เพื่อบอกจำนวน เช่น ซิมโม่ะหนัก คือ คนหนึ่งคน
- พ่าย คือ ๒
- เพ้ว คือ ๓
- โพน คือ ๔
- พร้ม คือ ๕
- ตอง คือ ๖
- นุ่ย คือ ๗
- ดี คือ ๘
- ซ่าย คือ ๙
- ร่าย คือ ๑๐

- ตี๋ คือ บ้าน
- เน้ม คือ ต้น (ไม้)
- อูด คือ ไม้
- เน้มอูด คือ ต้นไม้
- ปางอูด คือ ดอกไม้
- ปรีก คือ เงินก้อน (เงินจำนวนมาก)
- มาด คือ ทอง
- ปรีกมาด คือ เงินทอง
- ม่าย คือ อย่า (ห้าม)
- มาย คือ แม่มาย, พ่อมาย
- ขา คือ รู้, ทราบ
- อี้ คือ ไม่
- อีน คือ มี
- อี้น คือ ไม่มี
- ท้อม คือ ลุง, ป้า
- มรา คือ น้ำ, อา
- ซุนหนาบ คือ ปลุกต้นกล้า
- ต้อกหนาบ คือ ถอนกล้า
- จอยแซ คือ ไถนา
- เทือกแซ หรือ เร็ดแซ คือ คราดนา
- ญ่งฮาย คือ ดำนา
- จูดฮาย คือ เกี่ยวข้าว
- ตัวอย่างประโยค
- วันอันผู้หอบปล้องเฮียโต คือ วันนี้คุณกินข้าวหรือยัง
- หมู่แ่งก้อเป็นช่องแ่มยังซาเหลาะ คือ พวกเราก็เป็นคนไทยเหมือนกันนะ
- ฉ่องแ่มองช่องแ่มก้อเป็นซิมยังซา คือ คนของเรากับคนไทยก็เป็นคนเหมือนกัน
- ม่ายท้อฮัดช่องซู้ดักหีพิเหลาะ คือ อย่าทำให้ชาวบ้านเขาเอือมระอา
- "โจทอมจีเรียนปริญญโทแฮะห์ เพยเรียนปาหนีฮ์ " คือ หลานป้าจีเรียนปริญญโทเธอ เขาเรียนที่

ไหนหละ

ปัจจุบัน

ปัจจุบันภาษาของกำลังอยู่ในขั้นวิกฤต คนเผ่าคนชาวแก่เสียดายที่ภาษาของจะสูญหายไป ปัจจุบันมีชาวของอาศัยถิ่นฐานเดิม ตำบลคลองพลู อำเภอกาญจนดิษฐ์ (ปัจจุบันมีแหล่งที่พูดกันมากที่สุดในตำบลตะเคียนทอง) จังหวัดจันทบุรี ประมาณ ๖,๐๐๐ คน แต่ที่พูดได้มีเพียงประมาณ ๕๐๐ คน โดยส่วนใหญ่เป็นคนสูงอายุ ที่มีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป ส่วนวัยรุ่นชาวของนั้นอายุที่จะพูดภาษาดั้งเดิมประจำชาติพันธุ์ของตน

ขณะนี้มหาวิทยาลัยมหิดล พยายามจะฟื้นฟูโดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการบันทึกเสียงและถอดภาษาพูดเป็นภาษาเขียน ให้โรงเรียนบ้านคลองพลูสอนภาษาของให้กับลูกหลานของ แทรกเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ในช่วงชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๓ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการแพทย์ไทย

ชื่อ - สกุล

นายอินทร์ ถัมพาทพงษ์

อยู่บ้านเลขที่

๕๔/๒๙ หมู่ที่ ๔ ตำบลพลวง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

โทรศัพท์

๐๘๗-๑๔๑๘๓๕๐

ลักษณะภูมิปัญญา

มีความรู้ด้านสมุนไพร (ยารักษาโรคงูสวัดหรือโรคเริม)

พืชสมุนไพร หมายถึง พืชที่ใช้ทำเป็นยารักษาโรค โดยใช้ส่วนต่างของพืชชนิดเดียว หรือหลายชนิดร่วมกัน พืชสมุนไพรเป็นกลุ่มพืชที่อยู่ในความสนใจและมีผู้ศึกษาทางด้านพฤกษศาสตร์พื้นบ้านมากที่สุด ยารักษาโรคปัจจุบันหลายขนาน ที่ผลิตเป็นอุตสาหกรรม ได้มาจากการศึกษาวิจัย การใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านของกลุ่มชนพื้นเมือง ตามป่าเขาหรือในชนบท ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษที่ได้สังเกตว่า พืชใดนำมาใช้บำบัดโรคได้ มีสรรพคุณอย่างไร จากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์และการทดลองแบบพื้นบ้านที่ได้ทั้งข้อดีและข้อผิดพลาด

โรคงูสวัดหรือโรคเริม เป็นโรคติดเชื้อไวรัสชนิดเดียวกับโรคอีสุกอีใส โดยจะมีผื่นแดงแล้วค่อยๆ กลายเป็นตุ่มใสๆ เป็นแนวยาว จากนั้น จะตกสะเก็ดหายได้เองภายใน ๒ สัปดาห์ ทั้งนี้ สมุนไพรไทยสามารถรักษาโรคงูสวัดหรือโรคเริมให้หายเร็วขึ้นโดยไม่ต้องทนทุกข์ทรมานเป็นเวลานาน ซึ่งนายอินทร์ ถัมพาทพงษ์ ได้ใช้สมุนไพรในการรักษาให้กับผู้ที่มาทำการรักษา

สมุนไพรที่รักษางูสวัดและโรคเริม

๑. เสลดพังพอนตัวเมีย

๒. ฟ้าทะลายโจร

๓. ตำลึง

๔. น้อยหน่า

๕. ผักเชียงคา

๖. มะรุม

๗. ใบย่านาง

๘. รางจืด

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาหาร (ข้าวหลาม)

ชื่อ - สกุล นางสาวบังอร อยู่ในธรรม

อยู่บ้านเลขที่ ๗/๖ หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๔ ตำบลพลวง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

โทรศัพท์ ๐๘๙-๘๒๕๕๖๔๐

ลักษณะภูมิปัญญา

มีความเชี่ยวชาญด้านการทำอาหาร (ข้าวหลาม)

